

๑๒๐ปี
ชาตกาล
พุทธทาสภิกขุ

การงานคืออะไร ทำไมต้องทำ

พุทธทาสภิกขุ

การทำงานคืออะไร ทำไมต้องทำ

พุทธทาสภิกขุ

คลิกสั่งซื้อได้ที่นี้

@booktime

คำปรารภ

“เราทำงานเพื่อเลี้ยงชีวิต หรือทำงานเพื่อทำลายชีวิต?”

คนที่กำลังเหนื่อยล้าจากการทำงานอาจตั้งคำถามนี้ขึ้น เพราะการทำงานได้กลายเป็น “ภาระ” เป็น “ศัตรู” ที่คอยพรากความสุขไป หรือบางคนก็เห็นว่าการงานเป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ เพราะต้องการเงินที่จะมาหาซื้อความสุขหลังเลิกงาน นี่เป็นเพียงตัวอย่างแนวคิดส่วนหนึ่งที่เป็นเหตุให้คนส่วนใหญ่ทำให้วนเวียนอยู่ในหลุมความทุกข์ของการทำงาน เพราะยังไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของการทำงาน

ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุกล่าวว่า “การทำงานคือหน้าที่ของมนุษย์ทุกคน” และ “หน้าที่คือธรรมะ” ดังนั้น “การงานคือ การปฏิบัติธรรม” นี้ก็เป็นวิถีทางลัด ลัดรวดเดียวทั้งประโยชน์ตน

ประโยชน์ผู้อื่น ลัดรวดเดียวถึงธรรมะสูงสุด เลยสอบไล่เสร็จไปในตัว”

เนื่องในวาระครบรอบ ๑๒๐ ปีชาตกาลพุทธทาสภิกขุ (๒๔๔๙-๒๕๖๙) สำนักพิมพ์สุขภาพใจในฐานะผู้พิมพ์เผยแพร่ผลงานของท่านอาจารย์มาอย่างต่อเนื่องกว่า ๔๐ ปี จึงตั้งใจทำหนังสือเล่มนี้ “การงานคืออะไร ทำไมต้องทำ” โดยคัดสรรธรรมบรรยาย ๓ ครั้งสำคัญที่เปรียบเสมือน “คู่มือภาคสนาม” สำหรับคนทำงาน มาจัดพิมพ์รวมกันในรูปเล่มกะทัดรัด ได้แก่ :

๑. การงานคืออะไร (บรรยายเมื่อ ๘ เมษายน ๒๕๒๑) : เพื่อให้เข้าใจเนื้อแท้ความหมายของการงาน ว่าเป็นหน้าที่ของสิ่งมีชีวิตทุกชีวิต และหน้าที่นั้นคือตัวธรรมะ

๒. การงานเป็นการปฏิบัติธรรม (บรรยายเมื่อ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๐) : เพื่อชี้ทางสว่างว่าเราสามารถปฏิบัติธรรมได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกขณะที่เคลื่อนไหวทำงาน ทุกขณะจิตที่หายใจอยู่โดยไม่ต้องรอไปวัด

๓. ทำงานให้สนุกได้อย่างไร (บรรยายเมื่อ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๗) : เพื่อให้เรียนรู้การวางจิตให้เป็นอิสระจากความเครียด

และพบความสุขได้ทันทีที่ลงมือทำ ทุกที่ ทุกเวลา ไม่ต้องรอวันหยุด
หยุดเป็นทาสของเงินเดือน เป็นนายของความสุข แล้วทุกวินาทีใน
ที่ทำงานจะกลายเป็นความสงบเย็น

หนังสือเล่มนี้ถูกออกแบบมาด้วยความตั้งใจให้เป็น
“หนังสือติดมือ” ขนาดพกพา ช่วยให้ “ธรรมชาติใจ หยิบใช้ทัน
เวลา” เปลี่ยนภาวะ “หมดไฟ” ให้กลายเป็น “ใจสว่าง” ด้วยพลัง
ของการทำงานด้วยจิตว่าง ตามแนวคิดของท่านอาจารย์ **“คนที่ไม่
ทำงาน คือคนที่ตายแล้วทางวิญญาณ”** หนังสือเล่มนี้จึงไม่ได้เป็น
แค่หนังสือธรรมะ แต่จะเป็น “เข็มทิศการใช้ชีวิต” สำหรับทุกคนที่
ยังมีลมหายใจและทำงานอยู่

สำนักพิมพ์สุขภาพใจขอร่วมอนุโมทนากับกุศลจิตของ
ทุกท่าน ที่ตั้งใจแสวงหาความหมายของการทำงานและการมีชีวิต
เพื่อมุ่งดำเนินไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สนุกกับการทำงาน และเป็นสุข
เมื่อได้ทำหน้าที่อย่างแท้จริง

สำนักพิมพ์สุขภาพใจ

๕ มีนาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

การงานคืออะไร?

การงานคือตัวการ ทำให้ก้าวหน้า

ความหมายของ “การงาน”

การงานสัมพันธ์กันกับการศึกษา

การงานข้อแรก คือทำให้ชีวิตอยู่รอด

ชีวิตรอดอยู่เพื่อได้สิ่งที่ดีที่สุด

การงานดีที่สุด คือทำนิพพานให้แจ้ง

การงานดีที่^๑สุด คือบรรลุนิพพาน

๑๒

๑๖

๒๐

๒๖

๓๐

๓๔

๓๖

๔๐

การทำงานต้องทำเพื่อชีวิตรอดสบาย
การพักผ่อนก็เป็นการงาน
การกีฬา, การบริหารกาย, ก็เป็นการพักผ่อน
พิธีกรรม, ประเพณี, ก็เป็นการงานเพื่อโลก
การร่วมแรงงานเพื่อส่วนรวมยิ่งมีค่า
สรุปว่าการงาน คือการดำรงสิ่งจำเป็นเพื่อส่วนรวม
การทำงานคือการปฏิบัติธรรม

๔๔

๔๖

๕๐

๕๒

๕๖

๖๐

๖๖

การงานเป็นการปฏิบัติธรรม

ทำการงาน เป็นการปฏิบัติธรรมก็ได้
นำคิดว่า ชาตินี้ทั้งชาติควรทำอะไรหรือไม่
ทำงานคือการปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องใหญ่
ขณะทำงาน ต้องตรวจสอบจิตใจไปด้วย
การงานต้องเลือกให้เหมาะสมแก่ภาวะด้วย

การทำงานทุกชนิดต้องใช้ธรรมะ
อย่างละเอียดสุขุม

โอกาสที่จะปฏิบัติธรรมมีมากในการงาน

การงานเป็นความสุข
ซึ่งเป็นผลสุดท้ายของการปฏิบัติธรรม

การปฏิบัติอยู่ตามธรรมชาติก็เป็นธรรมะ

ต้องพิจารณา "การทำงานด้วยจิตว่าง"
ให้ถูกต้องเพราะเข้าใจยาก

๗๖

๗๘

๘๒

๘๖

๙๕

๙๘

๑๐๒

๑๐๖

๑๑๐

๑๑๕

๑๑๘

ทำงานให้สนุกได้อย่างไร

การงานคือหน้าที่ที่ต้องทำ
ผลแห่งการทำหน้าที่ คือความรอด
ต้องทำการงานให้เหมาะสมสถานะ
ทำงานให้สนุกเป็นสุขให้การทำ
ความพอใจเป็นเหตุให้เกิดสุข
สุขที่แท้จริงมาจากความพอใจที่ถูกต้อง
เมื่อรู้สึกว่าคุณต้องและพอใจนั้นคือสวรรค์

๑๒๘

๑๒๘

๑๓๘

๑๔๐

๑๔๘

๑๔๘

๑๕๒

๑๕๒

การทำงานคืออะไร?

จากหนังสือชุด ธรรมโฆษณ์ อันดับที่ ๓๗. ค

อะไรคืออะไร? จัดพิมพ์โดย ธรรมทานมูลนิธิ ปี ๒๕๒๖

หน้า ๔๒-๗๐

การทำงานคืออะไร ?*

(ตามทัศนะของพุทธบริษัท)

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การบรรยายประจำวันเสาร์ เป็นครั้งที่ ๒ แห่งภาค
วิสาขบูชาในวันนี้ นั้น อาตมาก็ยังคงบรรยาย ในเรื่องที่ว่า
อะไรเป็นอะไร หรืออะไรคืออะไร ต่อไปตามเดิม ในวันนี้
จะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า “การทำงานคืออะไร?”

(ทบทวน)

ท่านที่เคยมาฟังในวันเสาร์ที่แล้วมา ย่อมจะยังจำได้

* ๘ เมษายน ๒๕๒๑

อยู่ในวันเสาร์ที่แล้วมานั้น ได้พูดกันถึงข้อที่ว่า **“การศึกษา คืออะไร?”** และถ้าท่านเข้าใจตามที่ได้กล่าวไปแล้ว ก็ย่อมจะเข้าใจได้ว่า เรากล่าว**ตามทัศนะของพุทธบริษัท** ไม่ได้กล่าวอย่างที่เขากล่าว ๆ กัน และกล่าวในลักษณะเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ไม่ต้องเป็นเรื่องวิเศษวิโส ที่เรียกว่าปรัชญาหรืออะไรทำนองนั้น. ดังนั้น จึงเป็นการกล่าวที่สรุปความออกไปได้ว่า **การศึกษาคือสิ่งที่ทำชีวิตให้ก้าวหน้าเต็มตามความหมายของคำว่าชีวิต** หรือขยายความออกไปว่า สิ่งที่ทำให้ความก้าวหน้าอย่างถูกต้อง เพื่อให้มนุษย์ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดทุกชั้นทุกตอนแห่งวิวัฒนาการของเขา.

ท่านลองใคร่ครวญดูว่า เรามองกันในลักษณะอย่างไร? แล้วเรายุติความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องนี้กันในลักษณะอย่างไร? และเป็นไปแต่ในทางของการปฏิบัติไม่เป็นเพียงหลักวิชา หรือหลักปรัชญาที่ไม่รู้จักจบ.

สิ่งที่เรียกว่า **การศึกษา** คือสิ่งที่**ทำความเข้าใจ** อย่างถูกต้องให้แก่**มนุษย์** เพื่อเขาได้รับ**สิ่งที่ดีที่สุด** ทุกชั้นทุกตอนแห่ง**วิวัฒนาการ**ของเขา; แล้วเราก็จะเห็นได้ว่าเรายังไม่ได้รับประโยชน์เต็มตามความหมายอันนี้ ซึ่งย่อมแสดงอยู่ในตัวว่าเรายังไม่มีการศึกษานั่นเอง. ถ้ามนุษย์ยังไม่ได้รับประโยชน์ตรงตามความหมายของคำว่ามนุษย์ ก็เรียกว่ามนุษย์ยังไม่มีการศึกษา เราก็ได้แต่ไอ้อวด เต็มแรง เต็มกาไปตามประสาทที่เข้าใจผิดต่อสิ่งสิ่งนี้ และถือว่าเรามีการศึกษาที่เจริญ.

เดี๋ยวนี้ดูจะอวดกันในเรื่องนี้มาก ว่าเรากำลังมีการศึกษาที่เจริญหรือก้าวหน้า ถ้าว่าก้าวหน้า มันก็เป็นการก้าวหน้าไปสู่ความวิनाศมากกว่า ถ้าว่าเจริญ มันก็เจริญไปในทางที่จะสร้างปัญหายุ่งยาก ให้รกรุงรังไปด้วยสิ่งที่ไม่จำเป็นสำหรับมนุษย์. นี้ก็เพราะว่าเราไม่รู้จักสิ่งที่เรียกว่าการศึกษานั้นโดยแท้จริง.

มาในวันนี้ อาจมาจะได้กล่าวโดยหัวข้อว่า “**การงานนั้นคืออะไร?**” หลายคนคงจะนึกว่า เป็นการพูดชนิดที่ดูหมิ่นผู้ฟังเกินไปเสียแล้ว คือคล้ายกับจะหาว่า ผู้ฟังไม่รู้ว่าการงานนั้นคืออะไร? ถึงอย่างนั้นก็อยากจะขอร้องให้ท่านทั้งหลายตั้งใจฟังดูให้ดีๆ .

การทำงานคือตัวการ ทำให้ก้าวหน้า.

คำว่า **“การทำงาน”** ก็คือคำพูดที่ติดปากที่สุดคำหนึ่งในหมู่มนุษย์. ใครๆ ก็รู้สึกว่เราทำงาน และเห็นผู้อื่นทำงาน และเข้าใจได้ดีว่เราต้องทำงาน มิฉะนั้น เราก็จะไม่มีอะไรกิน หรือเราไม่ควรจะมีชีวิตอยู่ สำหรับกินอะไรในโลกนี้ ถ้าเราไม่ทำงาน. ถ้ามองกันอย่างนี้ การงานก็เป็นสิ่งที่น่าเกลียดน่าช่งที่ฝืนความรู้สึกของคนทั่วไป เราควรจะให้ความเป็นธรรมแก่สิ่งที่เรียกว่า การงาน มากกว่านั้นมาก คือ ถึงกับว่เป็นสิ่งที่ม่เกียรติ เป็นสิ่งสูงสุดสำหรับมนุษย์ ถ้าว่โดยที่จริงแล้ว ตัวการงานนั้นเป็นการกระทำ ที่สืบเนื่องมาจากการศึกษา.

ถ้าการศึกษาเป็นการทำให้เกิดความก้าวหน้าอย่างถูกต้อง
แก่วิวัฒนาการของมนุษย์แล้ว **การงานก็คือตัวการทำให้
ก้าวหน้านั้นเอง** เพราะว่าศึกษาแล้วก็ต้องทำตามที่ควร
จะทำ.

เดี๋ยวนี้ทุกคนรู้สึก หรือมีความรู้สึกต่อสิ่งที่เรียกว่า
การงานในลักษณะนั้นหรือเปล่า? เมื่อเราถูกใช้ให้ทำงาน
ก็อดทนระอาใจระพีดระเพียดเพราะความที่ไม่อยาก
จะทำงาน. นั่นแหละเป็นเครื่องแสดงว่า เรารู้จักสิ่งที่เรียกว่า
การงานกันไปคนละทิศคนละทาง. **ตามความรู้สึกทั่วๆ ไป
คนก็ไม่อยากจะทำงาน;** เพราะอะไรก็ไปคิดดูเองเถิด; เป็น
เพราะความงัว หรือจะเป็นเพราะความฉลาด ก็ลองคิดดู.

พวกที่ทำงานอยู่ ก็อยากจะให้ถึงเวลาเลิกงานเร็ว ๆ
ยิ่งเป็นลูกจ้างแล้ว ก็คิดจะเอาเปรียบนายจ้าง อยากจะ
ทำงานแต่น้อย แล้วก็เอาค่าจ้างหรือเงินเดือนให้มาก.
มันเป็นเรื่องจริงอยู่อย่างนี้ แก่ทุกคนที่ทำงานด้วยหรือเปล่า?

ขอให้ลองสังเกตดู เขาไม่ยอมทำงาน แต่เขาอยากจะทำเอา
ค่าจ้างให้มันมาก ; นั่นมันเป็นความรู้สึกที่ผิดพลาดอยู่
หลายขั้นตอน เพราะเขาไม่รู้สึกว่าการงานนั้นคืออะไร? ทำไป
ทำไม? จึงทำไปอย่างจำใจจำทำ เพื่อเอาค่าจ้างมากินมาใช้,
เรียกว่าทำไปอย่างไม่รู้ค่าของการงานอะไรมากไปกว่า
เรื่องปากเรื่องท้องของตัวเอง; นั่นมันก็ถูกและมันก็จริงด้วย.
ทำไมจะต้องเอามาพูด? เอามาพูดก็เพื่อจะให้มันเป็นไป
อย่างดีที่สุดในการที่จะทำอย่างนั้น จึงขอให้ลองใคร่ครวญ
กันดู.

คำว่า “การงาน” เป็นคำที่พอท่านได้ยินได้ฟังเข้าแล้ว
จะรู้สึกอย่างไร เป็นสิ่งที่น่ารัก น่าพอใจ หรือว่าน่าเกลียด
น่าชัง ไม่อยากจะพบเห็น? และถ้ามีความหมายเต็มเข้ามาว่า
“งานหนัก” อย่างนี้ด้วยแล้ว จะถึงกับขยะแขยง หรือหาไม่?
ใคร ๆ ก็ลองคิดดู ว่าตนเองชอบทำงานหนักหรือไม่? ชอบ
ทำงานมาก ๆ ยุ่งยากหรือไม่? ถ้าเขารู้สึกว่าการงานเป็นสิ่ง

ที่มีค่า หรือเป็นเกียรติของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ดีสำหรับมนุษย์
เขาคงจะไม่รู้สึกอย่างนั้น.

อาตมาเห็นว่ามันมีปัญหากันอย่างนี้ จึงได้เอามาพูด
แล้วก็ **จะพูดกันอย่างความรู้สึกของพุทธบริษัท** ดังที่กล่าว
แล้ว ไม่พูดอย่างปรัชญาเพื่อเจ้าของนักปรัชญาทั้งหลาย.
ขอให้ทราบไว้ว่า เราจะพูดอะไรกันที่นี่ ที่สวนโมกข์นี้ โดย
เฉพาะที่บริเวณนี้ แล้วก็พูดกันในฐานะที่เป็นความคิดเห็น
ของพุทธบริษัททั้งนั้น ไม่ว่าจะพูดถึงเรื่องอะไร เช่นเดียวกับ
ที่พูดถึงเรื่องการศึกษามาแล้ว.

ในวันนี้ก็จะพูดถึงเรื่องการทำงาน เพื่อว่าพุทธบริษัทจะ
เป็นพุทธบริษัทที่ถูกต้องยิ่งขึ้น ถ้าเขารู้จักการทำงาน และพอใจ
ในการที่จะทำให้การทำงานนั้นเป็นไปถึงที่สุด.

ความหมายของ “การงาน”.

คำว่า *การงาน* เป็นภาษาไทย ถ้าเป็นภาษาบาลี จะ
ได้แก่คำว่าอะไร? และมีความสำคัญอย่างไร ก็ขอให้ลอง
คิดดู. คนที่เคยเรียนภาษาบาลีมาบ้างแล้ว ก็คงจะรู้จักว่าคำนี้
ในภาษาบาลีหมายความว่าอะไร. ในภาษาบาลีคำนี้ได้แก่
คำว่า *กมฺมนฺโต* หรือ *กมฺมนฺต*. คำนี้มีที่มาใน *อฏฐังคิกมรรค*
คือองค์หนึ่งแห่งมรรคแปดองค์ มีอยู่องค์หนึ่งเรียกว่า *สัมมา-*
กัมมันโต แปลว่า *มีกิจการงานชอบ*; เมื่อมีกิจการงานชอบ คือ
เป็นการงานที่ชอบก็จะเป็น *องค์ประกอบองค์หนึ่งสำหรับ*
อริยมรรค เพื่อการก้าวไปสู่พระนิพพาน.

คำว่า *การงาน* ในภาษาไทยเราตรงกับคำในภาษาบาลีว่า *กมฺมนฺโต* เป็นคำพูดคำหนึ่งในองค์ทั้งแปดของอริยมรรค ขอให้เข้าใจไว้อย่างนี้ก่อน.

ที่นี่ เมื่อจะถือเอาความหมายที่ดีที่สุดของคำว่า *การงาน* อาตมาก็คิดว่าควรจะถือเอาความหมายจากคำว่า *กมฺมนฺโต* นั้นเองเป็นดีที่สุด. เขาจะเรียนบาลีกันมาอย่างไร, เขาจะแปลความของคำคำนี้ว่าอย่างไร, ก็ตามใจเขา; แต่สำหรับอาตมานั้น จะถือเอาใจความตรงๆ ตามตัวหนังสือที่เดียว.

กมฺมนฺโต เอาตามตัวหนังสือตรงๆ ก็คือ *กมฺม* คำหนึ่ง, *อนฺต* คำหนึ่ง; *กมฺม* กับ *อนฺต* ก็เป็น *กมฺมนฺต*; *กมฺม* ก็แปลว่า *การกระทำที่ประกอบไปด้วยเจตนา*, *อนฺต* ก็แปลว่า *ที่สุด*, จะแปลกันอย่างง่ายๆ ว่า *ที่สุดแห่งการกระทำ* คือการกระทำอันสูงสุด อย่างนี้ก็ได้อีกเหมือนกัน แต่ดูไม่ค่อยจะมีเหตุผลนัก. ถ้าจะเอาความให้ละเอียดประณีต ก็อยากจะ

แปลว่า **สิ่งสุดท้าย** คือที่สุดนั่นเอง **ที่ไม่อาจจะผ่อนผันให้ได้ว่าไม่ต้องทำ.**

ท่านคงจะงง ๆ หรือพิงยากสำหรับบางคน ว่าสิ่งสุดท้ายที่ไม่อาจจะผ่อนผันให้ได้ว่าไม่ต้องทำ. **ในบรรดาสิ่งที่ไม่อาจจะผ่อนผันให้ได้ว่าไม่ต้องทำ** แล้วสิ่งที่เรียกว่า **การงานนี้แหละ เป็นสิ่งสุดท้าย** หมายความว่า **ไม่อาจจะผ่อนผันให้ได้ว่าไม่ต้องทำ คือสิ่งที่ต้องทำนั่นเอง** เพราะไม่อาจจะผ่อนผันให้ได้ว่าไม่ต้องทำ. อาตมาถือเอาความหมายของคำว่า **กมฺมฺนฺโต** ในลักษณะอย่างนี้ ว่าอย่างนี้.

ท่านทั้งหลายคงจะเข้าใจได้บ้างว่า สิ่งที่เราจะผัดเพี้ยนหรือขอร้อง ร้องอุทธรณ์อะไรก็ตามว่า **ไม่ต้องทำ, ไม่ต้องทำ** ให้ผ่อนผันนั้น. การงานนั้นเป็นสิ่งสุดท้ายที่ไม่อาจจะผ่อนผันให้ได้ คือไม่ยอมให้ใครได้รับการยกเว้นว่าไม่ต้องทำ. สิ่งที่ว่า **ต้องทำ**นี้มันทำเพื่อมนุษย์จะรอดอยู่ได้ หรือเพื่อมนุษย์จะได้รับสิ่งที่ดีที่สุด ที่มนุษย์ควรจะได้รับ **ไม่รอดอยู่เปล่า ๆ ;**

หมายความว่า มนุษย์เราอย่ารอดชีวิตอยู่เปล่า ๆ เลย **จงรอดชีวิตอยู่ในลักษณะที่ได้สิ่งที่ดีที่สุด ที่มนุษย์ควรจะได้รับ** นี้เราเรียกว่า สิ่งที่ต้องทำ. สิ่งสุดท้ายที่ไม่อาจจะผ่อนผันให้ได้ว่าไม่ต้องทำนั้น ก็คือ สิ่งที่เรียกว่าการงานนี้แหละ คือเรา **ต้องทำเพื่อมนุษย์รอดอยู่สำหรับจะได้สิ่งที่ดีที่สุด ที่มนุษย์ควรจะได้รับ.**

เมื่อถือเอาบทนิยามนี้เป็นหลักสำคัญแล้ว ท่านทั้งหลายก็ควรจะมองเห็นได้เองมากหรือน้อย ว่ามันจะหมายความว่าอะไร? ว่าสิ่งที่ไม่อาจจะผ่อนผันให้ได้ว่าไม่ต้องทำนี้ มันมีความสำคัญอย่างไร? เหลือบตาดูทั่ว ๆ ไป ก็จะมองเห็นว่าบรรดา**สิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายแล้ว ต้องทำ.** สิ่งที่จะทำให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ แม้จะเป็นเพียงต้นไม้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิตชั้นต่ำ ต้นไม้ก็ยังคงต้องทำ **เพื่อให้ตัวมันเองรอดอยู่ได้** หรือเพื่อให้ตัวมันเองเจริญงอกงามดีที่สุดในที่มันจะดีได้ และมีพืชพันธุ์ต่อไป.

ที่นี่ ถ้ามองสูงขึ้นไปจนถึงสัตว์เดรัจฉาน **สัตว์เดรัจฉาน** ก็มีสิ่งที่ต้องทำให้มันรอดชีวิตอยู่ได้, และให้ปลอดภัยที่สุด, ให้อยู่ด้วยความผาสุก หรือกระทั่งสืบพันธุ์ต่อไปได้; นี่คือนสิ่งที่ต้องทำ ก็เรียกว่า การงานนั่นเอง. สัตว์เดรัจฉานทั้งหลาย ก็ต้องทำงานตามแบบฉบับของสัตว์เดรัจฉาน, รวมความแล้วก็เพื่อรอดชีวิตอยู่ได้ เพื่อได้สิ่งที่ดีที่สุด สำหรับสัตว์เดรัจฉาน, สิ่งนี้เรียกว่าการงาน นับตั้งแต่ว่าที่มันจะต้องหาอาหาร จะต้องเป็นอยู่อย่างถูกต้อง ต่อสู้โรคร้ายไข้เจ็บและรอดชีวิตอยู่ได้ ก็เรียกว่า การงาน. อย่างนก หนู ตัวเล็ก ๆ ก็รู้จักทำที่อยู่ที่อาศัย รู้จักหาอาหารกิน รู้จักป้องกันภัย หลบหนีภัย รู้จักสืบพันธุ์ เพื่อว่าจะไม่สูญพันธุ์ไป ทั้งหมดนี้ ก็เรียกว่าการงานทั้งนั้น.

ครั้นมาถึงมนุษย์ สิ่งที่เรียกว่าการงานก็สูงขึ้นตามลำดับ ในระดับที่เรียกว่ามนุษย์ เพราะมันสูงขึ้นมาทั้งทางกายและทางจิตใจ หรือสติปัญญา. สิ่งที่เรียกว่าการงาน ก็ก้าวหน้าขึ้นไปจนถึง**ระดับมนุษย์** แล้วมนุษย์ก็ต้องทำเพื่อ

ความเป็นมนุษย์; นี่ก็เรียกว่าการงาน. เราจึงมีหน้าที่การงาน
สำหรับทำ เพื่อความเป็นมนุษย์ ซึ่งได้รับการอบรมสั่งสอน
มาตั้งแต่อ่อนแต่อกจนกว่าจะเติบโต จนกว่าจะถึงเวลา
แตกตายเป็นคนก็ล้วนแต่ต้องทำให้ดีที่สุด: **เป็นเด็กที่
ดีที่สุด, เป็นคนหนุ่มสาวที่ดีที่สุด เป็นพ่อบ้านแม่เรือนที่ดี
ที่สุด, เป็นคนแก่คนเฒ่าที่ดีที่สุด.**

การทำหน้าที่การงานเหล่านี้ ถือว่าเป็นสิ่งที่ยกเว้น
ให้ไม่ได้ว่าไม่ต้องทำเป็นสิ่งสุดท้าย หมายความว่าสิ่งอื่น ๆ
อาจจะยกเว้นให้ได้ว่าไม่ต้องทำ แต่สิ่งที่ยกเว้นให้ไม่ได้เป็น
สิ่งสุดท้าย ก็คือสิ่งที่เรียกว่าการงาน. ดังนั้นเราควรจะถือว่า
**การงานเป็นสิ่งที่ประเสริฐ หรือ ศักดิ์สิทธิ์ หรือ สูงสุดสำหรับ
ความเป็นมนุษย์**นั่นเอง: ถ้าละเลยต่อสิ่งที่เรียกว่าการงาน
ก็ย่อมจะสูญเสียความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง.

การทำงานสัมพันธ์กับ กับการศึกษา.

ทีนี้ เมื่อมองดูถึงการทำงาน ก็เห็นได้ว่ามัน สัมพันธ์กันอยู่กับสิ่งที่เรียกได้ว่าการศึกษา; เพราะว่าการงานนั้นมีเรื่องราว มีวิธีการ มีอะไรต่าง ๆ ที่จะต้องอาศัยความรู้ สติ ปัญญา จึงต้องมีการศึกษา และเนื่องกันอยู่กับการศึกษา. สำหรับสิ่งที่ทำได้โดยสัญชาตญาณ โดยไม่ต้องมีการศึกษานั้น มีอยู่เป็นส่วนน้อยแล้วก็ไม่พอ, และเราก็เป็นมนุษย์ไม่ใช่เป็นสัตว์เดรัจฉาน ที่ทำอะไร ๆ ก็ทำไปโดยอาศัยความรู้ในระดับสัญชาตญาณเสียมากกว่า.

เมื่อการทำงานเื่องกันอยู่กับการศึกษา ลักษณะการต่าง ๆ มันจึงคล้ายกัน หรือถ่ายถอดสืบกันมาอย่างทีกล่าวแล้วเมื่อตะกี้ี้ว่า การศึกษาคือสิ่งที่ทำควมก้าวหน้าอย่างถูกต้อง ทุกชั้นทุกตอนแห่งวิวัฒนาการของมนุษย์ เพื่อมนุษย์ได้รับสิ่งที่ดีที่สุด.

เดี๋ยวนี้ การงานก็คือตัวการก้าวหน้านั้นเอง. การศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการก้าวหน้า, และตัวการก้าวหน้านั้นก็คือ ตัวการงานนั้นเอง; ดังนั้น ตัวการงานจึงต้องเป็นตัวการก้าวหน้า เราต้องรับผิดชอบ ให้การงานคือตัวการก้าวหน้า; ถ้าไม่อย่างนั้นแล้ว มันก็ไม่มีควมหมายอะไร.

ทุกคนจะต้องมีชีวิตอยู่ด้วยความก้าวหน้าในการกระทำ คือมีการกระทำที่ทำความก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่ต้องกระทำ เรียกว่าการงาน หรือการงานคือสิ่งที่ต้องกระทำ ในฐานะเป็นสิ่งสุดท้ายที่ไม่อาจจะผ่อนผันให้ได้ว่าไม่ต้องกระทำ.

ขอให้รู้สึกหรือเข้าใจสิ่งที่เรียกว่าการงานอย่างนี้
เราก็จะพอใจที่จะเกี่ยวข้องกับงาน หรือเห็นว่าการงาน
เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เป็นสิ่งที่ทำความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์.
จะพิจารณากันละเอียดลออสักหน่อย ถึงสิ่งที่เรียกว่าสิ่งที่
ต้องกระทำ.

ถ้าไม่มีการลงทุนด้วยความเห็นดีเห็นชอบ
หรือความยากลำบากแล้ว
มันจะเรียกว่าการทำงานได้อย่างไร ?
หรือค่าของมันจะมีอยู่ที่ตรงไหน ?

การทำงานข้อแรก คือทำให้ชีวิตอยู่รอด.

สิ่งที่ต้องกระทำนั้น โดยทั่วไปก็เล็งถึงสิ่งที่ทำให้รอดชีวิตอยู่ได้เป็นข้อใหญ่ หรือเป็นข้อแรก. นี้ทุกคนเข้าใจและเข้าใจได้โดยธรรมชาติ, คือธรรมชาติบังคับให้เข้าใจ มีสัญชาตญาณที่รู้ได้เองเกี่ยวกับสิ่งนี้เป็นต้นทุนอยู่เป็นส่วนใหญ่. ถ้าเขาจะหิวขึ้นมา แล้วเขาก็ต้องหากินเพื่อระงับความหิว หรือเพื่อให้รอดชีวิตอยู่ได้ นี่มันสอนให้เอง.

สิ่งที่ต้องกระทำในการรอดชีวิตอยู่ แล้วที่แฝงกันอยู่กับสิ่งที่เรียกว่าชีวิตนั้น ยังมีอยู่อีกแขนงหนึ่งคือ การสืบพันธุ์ อย่ทำให้สูญพันธุ์ไป. อันนี้มันแปลกประหลาดอยู่

ว่า ทำไมจึงต้องเป็นอย่างนั้น? ข้อนี้จะถือว่าเป็นหน้าที่ของพระเจ้าผู้สร้างสิ่งทั้งปวงมา ให้เป็นลัทธิที่ฝากไว้กับความเชื่อ ดังนี้ก็ได้.

พวกที่ไม่ถือลัทธิอย่างนี้ ก็ถือว่าเป็น**ธรรมชาติ** ธรรมดาของสิ่งที่เรียกว่ามีชีวิต, แล้วก็**ต้องการที่จะสืบพันธุ์** เพื่อไม่ให้สูญพันธุ์, ถือเป็นเรื่องธรรมดาเสียเองอย่างนี้ก็ได้, ซึ่งเป็นคำพูดในรูปแบบของวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับชีววิทยาโดยตรง. ที่เราจะเห็นได้ง่ายๆ จะรู้สึกได้ง่ายๆ ว่า การสืบพันธุ์ไม่ให้สูญพันธุ์นี้ เป็นความรู้สึกตามสัญชาตญาณ คือเกิดได้เอง รู้สึกได้เอง และเป็นไปได้เอง ในสิ่งที่มีชีวิตระดับต่ำสุดคือ พวกพืชพันธุ์ไม้พฤษชาติทั้งหลาย ก็ต้องการที่จะสืบพันธุ์ไว้ไม่ให้สูญพันธุ์ จึงได้ต่อสู้อย่างยิ่งในการที่จะมีดอกและมีผล.

ต้นไม้จะดิ้นรนเพื่อจะมีดอกและมีผล ถ้ารู้สึกว่าจะต้องตาย แล้วก็จะมีริบออกดอกออกผลมาเป็นการใหญ่ ก่อน

หน้าแต่ที่จะตาย; ดังนั้นจึงมีเคล็ดสำหรับผู้ที่อยากจะบังคับให้ต้นไม้ออกดอกออกผล โดยการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการแสดงว่าจะทำให้มันตาย; เช่น ไปสับไปฟัน หรือเอาไฟไปลนให้มันเกือบตาย มันก็จะรีบออกดอกออกผลมาทันที ดังนี้เป็นต้น. เรียกว่าสิ่งที่มีชีวิตแล้วยอมมุ่งหมายเป็นอย่งยั้งที่จะสืบทพันธุ์ให้ยังคงอยู่.

การที่ไม่สูญพันธุ์ นั้นเป็นความหมายของคำว่าชีวิต; เพราะว่าชีวิตนี้ ชีวิตเดียวมีอยู่นี้ ถ้าเกิดตายลง มันก็เท่ากับไม่มีชีวิต. ฉะนั้นสิ่งที่เรียกว่าชีวิตจึงคิดเผื่อไป ถึงกับว่าถ้าชีวิตนี้ตายลง ชีวิตอื่นก็ยังคงสืบทแทนอยู่ต่อไป เพื่อย่ำให้สิ่งที่เรียกว่าชีวิตนั้นสิ้นสุดลง. ดังนั้นจึงมีความรู้สึกที่ต้องการจะสืบทพันธุ์ไว้อย่างแรงกล้า นับตั้งแต่ต้นไม้พฤกษชาติทั้งหลาย, สูงขึ้นมาถึงสัตว์เดรัจฉาน, แล้วก็สูงขึ้นมาถึงมนุษย์ เป็นที่รู้จักดีอยู่แล้ว ว่าเป็นธรรมชาติอันรุนแรงอย่างไร; หรือจะถือว่าเป็นความประสงค์ของพระเป็นเจ้า ก็เป็นความ

ประสงค์ที่เฉียบขาดอย่างไร; ควรจะรู้จักแก้ไขปัญหานี้
ให้ลุล่วงไป โดยที่ไม่ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นมา.

การงานคืออะไร ทำไมต้องทำ

พุทธทาสภิกขุ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พุทธทาสภิกขุ.

การงานคืออะไร ทำไมต้องทำ.-- กรุงเทพฯ : บুদ্ধ ใจ, 2569.

168 หน้า.

1. ธรรมเทศนา. I. ชื่อเรื่อง.

294.308

ISBN 978-616-14-0751-3

พิมพ์ครั้งที่ ๑	: มีนาคม ๒๕๖๙
ผู้ก่อตั้ง	: บัญชา เฉลิมชัยกิจ
ที่ปรึกษา	: คณิต นนทเปารายะ สงวนศรี ตรีเทพประติมา
บรรณาธิการบริหาร	: วรุตม์ ทองเชื้อ
บรรณาธิการ	: สติมา บุตรกีปรีชา
บรรณาธิการผู้ช่วย	: เบญญาภรณ์ นิลประพันธ์ สรินรัตน์ ภูจักรัส
ออกแบบปก	: KDO Studio
ศิลปกรรม	: ยุพา แจ่มสุข
ฝ่ายบริหารงานพิมพ์	: สุรินทร์ บุระณา
ฝ่ายขาย	: มนูญชา ศิริวงษ์ อุดร ปัญญาชัย
ฝ่ายการตลาด	: ชวิน เฉลิมชัยกิจ อัคคณัฐ ชุมนุช

จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ

จัดจำหน่าย : บริษัท บুদ্ধ ใจ จำกัด

๒๑๔ ถ.พระราม ๒ ซอย ๓๘ บางมด จอมทอง กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๕-๒๖๒๑, www.booktime.co.th

“สังคมมนุษย์นี้ ต้องมีสิ่งสิ่งหนึ่ง
ซึ่งจำเป็นที่สุดสำหรับจะอยู่ได้นั้น
ก็คือการทำงานนั่นเอง
ตรงกับคำจำกัดความข้างต้นที่ว่า
‘การงานนั้นคือสิ่งที่ไม่อาจจะยกเว้นให้ได้
ว่าไม่ต้องกระทำ’ เราจึงเห็นว่าการงานนี้เป็นสิ่งที่
มีเกียรติ มีความประเสริฐ และมีความสูงสุด
ในฐานะเป็นสิ่งที่สูงที่สุดสำหรับมนุษย์.”

พุทธมรณังคิณี

หนังสือติดมือ ธรรมะติดใจ ใช้ได้ทันเวลา

สุภาพใจ

SukkhapabjaiPUB

AA0373 ภาวนาแลปรีชญา

กดสองอ่าน

9 786161 407513

www.booktime.co.th

95.-

@booktime